

การประชุมวิชาการระดับชาติ “ศาสตร์แห่งภาษา”

เนื่องในโอกาสครบรอบ 100 ปี คณะอักษรศาสตร์
และ 42 ปี ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดโดย
ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ร่วมกับ
ศิษย์เก่าภาษาศาสตร์

วันศุกร์ที่ 13 กรกฎาคม 2561
อาคารมหาจักรีสิรินธร
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การประชุมวิชาการระดับชาติ
“ศาสตร์แห่งภาษา”

วันศุกร์ที่ 13 กรกฎาคม 2561
อาคารมหาจักรีสิรินธร
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดโดย
ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ร่วมกับ
ศิษย์เก่าภาษาศาสตร์

กำหนดการ

การประชุมวิชาการระดับชาติ “ศาสตร์แห่งภาษา”

13 กรกฎาคม 2561

อาคารมหาจักรีสิรินธร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เวลา	กิจกรรม/หัวข้อ
8.00-9.15	ลงทะเบียน
9.15-9.30	คณบดีคณะอักษรศาสตร์กล่าวเปิดงาน
9.30-10.15	บรรยายหลัก 1 ภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์: ปฐมบทใหม่ รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อรุณมานะกุล
10.15-10.30	พักรับประทานอาหารว่าง
10.30-11.00	กลุ่มย่อย 1 มนทัศน์เรื่อง “ประชาธิปไตย” และ “ภาษา” “ศาสนา” “ชาติ” ในรัฐธรรมนูญประเทศกลุ่มอาเซียน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กลุ่มย่อย 2 การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษา ตระกูลไทบางภาษา พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล กลุ่มย่อย 3 การสำเนียงรู้ระบบเสียงกับปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ของเด็กไทย พุทธชาติ โปธิบาล
11.00-11.30	กลุ่มย่อย 1 ผีและคำเรียกผี ภาพสะท้อนวัฒนธรรมอาเซียนตามแนวทาง : อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ มนสิการ เสงสุวรรณ กลุ่มย่อย 2 ลักษณะทางกลศาสตร์และการรับรู้ความต่างที่มีนัยสำคัญ ด้านความสั้นยาวไม่เต็มขั้นในภาษาไทย สิริมาศ มาศพงศ์ กลุ่มย่อย 3 พัฒนาการโครงสร้างระดับมหภาคในเรื่องเล่าของเด็กไทย

	สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ
เวลา	กิจกรรม/หัวข้อ
11.30-12.00	<p>กลุ่มย่อย 1 ความเป็นชายในพื้นที่สาธารณะของกรุงเทพมหานคร ภาวดี สายสุวรรณ</p> <p>กลุ่มย่อย 2 ลักษณะทางกลศาสตร์ของวรรณยุกต์ภาษาไทยที่ออกเสียงโดยผู้พูดที่ไม่ได้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ ขมนาด อินทจามรรักษ์</p> <p>กลุ่มย่อย 3 ความซับซ้อนทางวากยสัมพันธ์ในงานเขียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นัทธ์ชนัน นาดประทาน</p>
12.00-12.30	<p>กลุ่มย่อย 1 ภาษากับการคอร์รัปชัน: การประยุกต์ใช้ความรู้ทางภาษาศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาสังคม โกสินทร์ ปัญญาอธิสิน ญาณินท์ สวณะคุณานนท์ และนฤตล จันท์จาร์</p> <p>กลุ่มย่อย 2 การรับรู้เสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยของผู้เรียนชาวต่างชาติที่ใช้ Thai Tone App. และไม่ใช่ Thai Tone App. ผฉนิษฐา อีรานนท์</p> <p>กลุ่มย่อย 3 ประเภทของกริยากับการใช้โครงสร้างกรรมวาจกในภาษาอังกฤษของผู้เรียนชาวไทย วัชริศ ฉันทจินดา และ อีราภรณ์ รติธรรมกุล</p>
12.30-13.30	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.30-14.00	<p>กลุ่มย่อย 4 ความเป็นสากลและความเป็นไทยกลไกดัดแปลงการเล่น : ทางภาษา ตามใจ อวิรุทธิโยธิน</p> <p>กลุ่มย่อย 5 การขยายหน้าที่ของคำว่า ในภาษาไทย "แล้ว" คเชนทร์ ตัญศิริ</p> <p>กลุ่มย่อย 6 ระบบโครงสร้างทางโมเดลปัญญาประดิษฐ์ deep neural network เพื่อค้นหาคำเชื่อมล่องหน อรรถพล อารังรัตนฤทธิ์</p>

เวลา	กิจกรรม/หัวข้อ
14.00-14.30	<p>กลุ่มย่อย 4 ภาษาโคราช: จากลาวเป็นไทยบนหลักฐานใหม่ ธนานันท์ ตรงดี</p> <p>กลุ่มย่อย 5 รูปปฏิเสธ ma:j2 ในฐานะที่เป็นดัชนีวิจัยปฏิบัติในบทสนทนา แบบกันเองในภาษาไทยนครศรีธรรมราช รุจิรา บำรุงกาญจน์</p> <p>กลุ่มย่อย 6 การปรับค่าความถี่ฟอร์เมนต์เพื่อศึกษาการแปรของสระ ในภาษาไทย ศุภินัฐ จิตวิริยนนท์</p>
14.30-15.00	<p>กลุ่มย่อย 4 ทัศนคติต่อภาษาถิ่นไทยในกลุ่มนิสิตที่เคยเรียน และไม่เคยเรียนภาษาศาสตร์ จรัสวิไล จรุงุโรจน์</p> <p>กลุ่มย่อย 5 Carto-Conceptual Network Approach: โมเดลใหม่ เพื่อการเปรียบเทียบความหมายข้ามภาษา นฤตล จันทร์จากรู</p> <p>กลุ่มย่อย 6 ภาษากับความเจ็บป่วย: กรณีศึกษาภาษาโรคมึนเศร้า จันทิมา อังคพณิชกิจ</p>
15.00-15.30	<p>กลุ่มย่อย 4 ทัศนคติของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยต่อสำเนียง ภาษาอังกฤษ ในภูมิภาคอาเซียน กิตตินาด เรขาลิลิต</p> <p>กลุ่มย่อย 5 ผลภาวะเชิงหน่วยคำของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ และ - ความ -และการจัดประเภทของคำกริยาในภาษาไทย ด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ-และ ความ - กัมพลสิษฐ์ เตชะราชันย์</p>
15.30-15.45	พักรับประทานอาหารว่าง
15.45-16.30	<p>บรรยายหลัก 2</p> <p>อิทธิพลเขมรในภาษาไทย: การยืมหรือการแทรกแซง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์</p>
16.30-16.45	หัวหน้าภาควิชาภาษาศาสตร์กล่าวปิดงาน

บทคัดย่อ

ผู้บรรยายหลัก

ภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์ : ปฐมบทใหม่

วิโรจน์ อรุณมานะกุล

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความสนใจทำให้คอมพิวเตอร์มีความสามารถทางภาษาเหมือนมนุษย์เป็นความฝันที่เริ่มมาตั้งแต่ในยุคแรก ๆ ที่มีการสร้างคอมพิวเตอร์ขึ้นมา แนวคิดและวิธีการที่ใช้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสในแต่ละช่วงเวลา ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงและความขึ้นลงของงานภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์ได้ชัดเจน คือ การแปลภาษาด้วยเครื่อง ในยุคเริ่มแรกนั้น ความคิดเรื่องการมองหากฎเพื่อสอนคอมพิวเตอร์เป็นกระแสหลักของงานที่เรียกว่า rule-based MT การแปลภาษาต้องอาศัยนักภาษาศาสตร์ช่วยในการวิเคราะห์ทั้งภาษาต้นทางและปลายทางเพื่อหากฎโครงสร้างภาษา เมื่อพบว่าความซับซ้อนและกำกวมในภาษามีมากเกินไปจะจัดการด้วยกฎอย่างมีประสิทธิภาพ งานทางด้านนี้ก็ซบเซาลง ต่อมาจึงมีความพยายามหาความรู้จากข้อมูลจริงมากขึ้น มีการใช้ข้อมูลเป็นตัวอย่างเพื่อสกัดเอากฎหรือรูปแบบการแปลแต่ละส่วนเกิดแนวคิดแบบ example-based MT และเมื่อมีการใช้ข้อมูลภาษาจริงมากขึ้น การแก้ปัญหาความกำกวมด้วยการใช้สถิติหรือความน่าจะเป็นที่ประมาณได้จากคลังข้อมูลภาษาขนาดใหญ่ก็เข้ามาเป็นกระแสหลักแทนเกิดเป็น statistical MT จากการใช้คลังข้อมูลภาษาขนาดใหญ่นี้เองที่แนวคิดการสร้างแบบจำลองต่าง ๆ โดยให้เครื่องเรียนรู้เองจากข้อมูล เกิดเป็นกระแส machine learning เพื่อแก้ปัญหาการประมวลผลภาษาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น naïve Bayes, decision tree, support vector machine, conditional random fields จนมาเป็น neural network หรือ deep learning จนประสบความสำเร็จอย่างสูงในการประมวลผลภาษาในด้านต่าง ๆ การแปลภาษาเองก็หันมารับกระแสนี้จนเกิดเป็น neural MT ที่ให้ผลการแปลที่ดีขึ้นมาก ในปัจจุบัน ความสำเร็จของการใช้ deep learning ไม่เพียงก่อให้เกิดความตื่นตัวในงานด้านปัญญาประดิษฐ์ ยังถือเป็นปฐมบทใหม่ของภาษาศาสตร์คอมพิวเตอร์ที่เริ่มเห็นความเป็นไปได้ว่าคอมพิวเตอร์จะสามารถเรียนรู้และเข้าใจภาษามนุษย์ได้เองมากขึ้น และจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาภาษาศาสตร์ขนานใหญ่

อิทธิพลภาษาเขมรในภาษาไทย: การยืมหรือการแทรกแซง

พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เป็นที่ทราบกันดีว่าภาษาไทยได้รับอิทธิพลภาษาเขมรทั้งในระดับคำศัพท์ เสียง และไวยากรณ์ นักวิจัยส่วนใหญ่ เช่น กาญจนา นาคสกุล (Nacasakul 1962, 1971), อุไร ศรี วรเศรินท์ (Varasarin 1984) Huffman (1986) และ Suthiwan & Tadmor (2009) เชื่อว่าภาษาไทยได้รับอิทธิพลภาษาเขมรผ่านการยืม (borrowing) อันเนื่องมาจากอิทธิพลทางศาสนา วัฒนธรรม และวรรณคดี อย่างไรก็ตาม วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2001; Khanittanan 2004) เสนอว่าอิทธิพลภาษาเขมรในไทยเกิดจากการแทรกแซง (interference) ของภาษาเขมรซึ่งเป็นภาษาพื้นเดิม (substrate language) ของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ที่เปลี่ยนภาษา (language shift) จากภาษาเขมรมาพูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ในสมัยอยุธยาตอนต้น อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีงานวิจัยใดที่นำเสนอหลักฐานที่ใช้ตัดสินได้ชัดเจนว่าอิทธิพลของภาษาเขมรในภาษาไทยเป็นผลจากการยืมหรือการแทรกแซง งานวิจัยนี้จึงศึกษาภาษาไทยในจารึกสุโขทัยและอยุธยาจากมุมมองของทฤษฎีการสัมผัสภาษา (Thomason and Kaufman 1988; Sankoff 2001) และเสนอว่าอิทธิพลของภาษาเขมรในภาษาไทยสมัยเก่าเกิดจากการยืม ดังจะเห็นได้จากการที่ภาษาไทยสมัยเก่ามีคำศัพท์ภาษาเขมรในภาษาไทยจำนวนมากแต่แทบไม่มีลักษณะทางเสียงที่ได้รับจากภาษาเขมรเลย ที่สำคัญ การเปลี่ยนแปลงเสียงที่เกิดในภาษาไทยสมัยเก่าและรูปแบบการปรับเปลี่ยนคำเขมรเมื่อเข้ามาในภาษาไทยสมัยเก่าล้วนแต่มีลักษณะตรงข้ามกับสิ่งที่ควรพบในสถานการณ์การเปลี่ยนภาษาทั้งสิ้น

บทคัดย่อ

ผู้นำเสนองานวิจัย

ทัศนคติของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยต่อสำเนียงภาษาอังกฤษ
ในภูมิภาคอาเซียน: การศึกษาด้วยกลวิธีพรางเสียงคำพูด

กิตตินาถ เรชาลิต

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทัศนคติเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ ในปัจจุบันภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในฐานะภาษากลางของภูมิภาคอาเซียน (regional lingua franca) งานวิจัยนี้ต้องการเปรียบเทียบทัศนคติของคนไทยที่เรียนภาษาอังกฤษในระดับกลางจำนวน 80 คนว่า ผู้เรียนจะที่มีทัศนคติเชิงบวกหรือลบต่อสำเนียงภาษาอังกฤษของผู้พูดที่มีภาษาแม่แตกต่างกัน ได้แก่ ภาษาลาว ภาษาเขมร ภาษามาเลย์ ภาษาอินโดนีเซีย และภาษาไทย ผู้วิจัยใช้กลวิธีพรางเสียงคำพูด (verbal-guise technique) เพื่อให้ได้ทัศนคติแบบไม่เปิดเผยมากที่สุด (covert prestige) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีทัศนคติค่อนข้างลบต่อสำเนียงภาษาอังกฤษในภูมิภาคอาเซียน แต่มีทัศนคติเชิงบวกต่อภาษาอังกฤษสำเนียงไทย ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เพื่อจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยให้สื่อสารข้ามวัฒนธรรมระหว่างผู้พูดในภูมิภาคอาเซียนประสบความสำเร็จมากขึ้น

ภาษากับการคอร์รัปชัน: การประยุกต์ใช้ความรู้ทางภาษาศาสตร์
เพื่อการแก้ไขปัญหาสังคม

โกสินทร์ ปัญญาอธิสิน, ญาณินท์ สวณะคุณานนท์, นฤตล จันทร์จารุ

Communication, Computation and Cognition Research Cluster

บทความนี้นำเสนอความก้าวหน้าของโครงการวิจัย ภาษากับการคอร์รัปชัน โดยแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ในแขนงต่าง ๆ ของภาษาศาสตร์ เพื่อการแก้ไขปัญหาสังคม ส่วนที่หนึ่งของการนำเสนอ คือผลการวิจัยจากการเปรียบเทียบขอบเขตทางความหมายที่ปรากฏในการรายงานข่าวคอร์รัปชันในสื่อหนังสือพิมพ์ของประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซีย โดยใช้เครื่องมือทางภาษาศาสตร์คลังข้อมูล ส่วนที่สองคือผลการศึกษการแปรของโครงสร้างความหมายของคำว่า คอร์รัปชัน โดยคำนึงถึงปัจจัยทางสังคม เช่น เพศ อายุ และการศึกษา ส่วนที่สามคือการทดลองเพื่อทดสอบว่า มโนอุปลักษณ์ของคอร์รัปชันที่ต่างรูปแบบกันนั้น มีผลต่อกระบวนการคิดและใช้เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายป้องกันและแก้ไขคอร์รัปชันแตกต่างกันอย่างไร ส่วนที่สี่คือการใช้โมเดลปริภูมิคำเพื่อหาความสัมพันธ์แบบกระสวนและกระบวนการของคำว่า คอร์รัปชัน และคำอื่น ๆ ที่ปรากฏในคลังข้อมูลภาษา ส่วนที่ห้าคือการวิเคราะห์อารมณ์ความรู้สึกของผู้ใช้โซเชียลมีเดียที่มีต่อนโยบายปราบปรามคอร์รัปชันของประเทศไทยและประเทศจีน และส่วนที่หกคือ การจัดทำคู่มือสื่อเพื่อเสนอแนะแนวทางการใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ ในการรายงานข่าวเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน

การขยายหน้าที่ของคำว่า “แล้ว” ในภาษาไทย

คเชนทร์ ตัญศิริ

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำกริยาแสดงความหมาย ‘เสร็จสิ้น’ ‘finish’ ในภาษาต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะผ่านกระบวนการขยายหน้าที่ไปแสดงความหมายเชิงไวยากรณ์กาล-การณลักษณะ การเสร็จสิ้น (completive) เหตุการณ์ก่อน (anterior) การณลักษณะสมบูรณ์ (perfective aspect) และ อดีตกาล (past tense) (Bybee, Perkins & Pagliuca, 1994) เช่นเดียวกับในภาษาไทย คำช่วยหลังกริยา *แล้ว* แสดงความหมายการณลักษณะเหตุการณ์ก่อน (anterior) ผ่านกระบวนการขยายหน้าที่หรือกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์จาก อกรรมกริยาแสดงความหมายว่า ‘เสร็จสิ้น’ (มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์, 2546; คเชนทร์ ตัญศิริ, 2554; Howard, 2000) นอกจากนี้ คำช่วยหลังกริยา *แล้ว* ยังแสดงความหมายมูลบท (presupposition) ของการเปลี่ยนแปลงสภาพ (change of state) เช่นเดียวกัน (คเชนทร์, 2554) อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีงานวิจัยชิ้นใดศึกษาเชิงลึกในด้านปัจจัยของบริบทที่มีผลต่อการขยายหน้าที่ดังกล่าว บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของบริบททาง วากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ ที่มีต่อการขยายหน้าที่ของคำว่า *แล้ว* จากอกรรมกริยาไปสู่ คำบ่งชี้ความหมายเชิงกาล-การณลักษณะ ผลการศึกษาพบว่า อกรรมกริยา *แล้ว* เริ่มแสดง นัยความหมายเหตุการณ์ก่อนและนัยความหมายการเปลี่ยนแปลงสภาพ เมื่อปรากฏเป็น กริยาแสดงผลหรือกริยาตัวที่สองในหน่วยสร้างก่อผล (resultative construction) ซึ่ง แสดงเป็นผังภูมิโครงสร้างได้ดังนี้ [Subject + Verb1 + Object + Verb2/แล้ว] คำ อกรรมกริยา *แล้ว* ในบริบททางวากยสัมพันธ์นี้แสดงเหตุการณ์ผล (caused event) ซึ่งเป็นเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพของนามวลีกรรมอันเนื่องมาจากเหตุการณ์เหตุ (causing event) ที่แสดงโดยกริยาตัวแรกของหน่วยสร้าง โดยที่เหตุการณ์เหตุการณ์เหตุ จะต้องเกิดก่อนเหตุการณ์ผล ต่อมาคำว่า *แล้ว* ในตำแหน่งนี้ได้ขยายหน้าที่ไปสู่คำช่วยหลัง กริยาแสดงความหมายเชิงกาล-การณลักษณะ การขยายความหมายของ *แล้ว* สามารถ อธิบายได้ด้วยกระบวนการอนุมานความหมายตามบริบท (invited inference)

ทัศนคติต่อภาษาถิ่นไทยในกลุ่มนิสิตที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนภาษาศาสตร์

จรัลวิไล จรูญโรจน์

ภาควิชาศิลปศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

เนื่องจากภาษาศาสตร์มักได้รับการมองว่าเป็นการศึกษาภาษาอย่างเป็นวัตถุวิสัย ดังนั้นนักภาษาก็น่าที่จะมองภาษาอย่างเท่าเทียมกันมากกว่าคนทั่วไป บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อหาคำตอบว่าวิชาภาษาศาสตร์สามารถกล่อมเกลาทัศนคติของผู้เรียนให้มองภาษาอย่างเป็นวัตถุวิสัยมากขึ้นหรือไม่ นั่นคือ นิสิตที่เรียนวิชาภาษาศาสตร์แล้วน่าจะ มีทัศนคติที่ดีต่อภาษาถิ่นหรือภาษาที่ไม่ใช่ภาษามาตรฐานมากกว่านิสิตที่ยังไม่ได้เรียนภาษาศาสตร์ ข้อมูลด้านทัศนคติในงานวิจัยนี้เก็บมาจากนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ที่เรียนวิชาภาษาศาสตร์แล้ว 236 คน และยังไม่ได้เรียน 192 คน ด้วยเทคนิคการพรางเสียงคู่ กลุ่มตัวอย่างจะได้ฟังเสียงอ่านข้อความจำนวน 6 ข้อความจากผู้พูดเพศชาย 3 คน แต่ละคนอ่านข้อความ 2 ครั้งด้วยสำเนียงภาษาถิ่นของตน และด้วยสำเนียงภาษาไทยมาตรฐาน แล้วกลุ่มตัวอย่างจะต้องประเมินผู้พูดใน 5 ด้าน คือด้านความเป็นมิตร ด้านสติปัญญา ด้านศีลธรรม ด้านความร่ารวย และด้านความดึงดูดทางกายภาพ ด้วยมาตรวัด 5 ระดับ ผลโดยรวมพบว่าภาษาศาสตร์มีผลในการกล่อมเกลาทัศนคติของผู้เรียน แม้ว่านิสิตทั้งสองกลุ่มจะแสดงให้เห็นว่ามีทัศนคติที่ดีต่อภาษามาตรฐานมากกว่าภาษาถิ่นเช่นเดียวกับความคิดเห็นเดิมของคนทั่วไป (แสดงให้เห็นจากการที่ประเมินผู้พูดคนเดียวกันในขณะที่พูดภาษามาตรฐานสูงกว่าในขณะที่พูดภาษาถิ่น) แต่ทัศนคติของนิสิตที่เรียนรายวิชาภาษาศาสตร์แล้วต่อภาษาถิ่นโดยรวมก็ดีกว่านิสิตที่ยังไม่ได้เรียนรายวิชาภาษาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นิสิตที่เรียนรายวิชาภาษาศาสตร์แล้วมีทัศนคติที่ดีต่อผู้พูดภาษาไทยถิ่นใต้และถิ่นอีสานสูงกว่านิสิตที่ยังไม่ได้เรียนรายวิชาภาษาศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความเป็นมิตร ด้านศีลธรรมและด้านความดึงดูดทางกายภาพ อย่างไรก็ตามในกรณีของผู้พูดภาษาไทยถิ่นเหนือนั้น นิสิตทั้งสองกลุ่มมีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นในด้านความเป็นมิตร

ภาษากับความเจ็บป่วย: กรณีศึกษาภาษาโรคซึมเศร้า

จันทิมา อังคพณิชกิจ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความเจ็บป่วยของผู้คนในสังคมไม่ว่าจะด้วยโรคใดโรคหนึ่ง นอกจากจะแสดงออกด้วยอาการทางกายภาพแล้ว ภาษาก็น่าจะเป็นแหล่งข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นภาวะความเจ็บป่วยเหล่านั้นได้ บทความนี้ต้องการจะนำเสนอให้เห็นว่าภาษากับความเจ็บป่วยนั้นสัมพันธ์กัน ลักษณะภาษาบางประการสามารถบ่งชี้ถึงอาการเจ็บป่วยของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้ ในกรณีนี้เน้นศึกษาภาษาโรคซึมเศร้า ข้อมูลที่นำมาศึกษาเก็บรวบรวมจากอาสาสมัครที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ได้รับการวินิจฉัยแล้วว่าป่วยเป็นโรคซึมเศร้าและได้รับการรักษาอยู่จำนวน 40 คน โดยเป็นข้อมูลจากการเขียนบันทึกเล่าเรื่องของตนเองเป็นเวลา 2 เดือนต่อเนื่องกัน และเป็นข้อมูลจากการสนทนากับผู้วิจัยเป็นเวลา 2 ครั้ง แล้วถ่ายทอดข้อมูลเป็นตัวบทเพื่อวิเคราะห์ลักษณะภาษา ผลการวิเคราะห์ทำให้เห็นว่าภาษาของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าได้สื่อให้เห็นถึงประสบการณ์ความคิดและความรู้สึกของตนเองในฐานะที่ป่วยเป็นโรคซึมเศร้า การศึกษานี้ทำให้เห็นว่าความเจ็บป่วยนั้นมีผลต่อภาษาที่ใช้สื่อสาร ลักษณะทางภาษาไม่ว่าจะเป็นคำ โครงสร้างประโยค หัวข้อเรื่องที่พูดคุย รวมไปถึงการใช้อุปสรรคการเปรียบเทียบยอมทำให้เห็นมิติมุมมองของบุคคลที่ป่วยเป็นโรคซึมเศร้า ลักษณะทางภาษาเช่นนี้อาจจะใช้เป็นเครื่องมือสังเกตอาการบ่งชี้ภาวะซึมเศร้าของบุคคลทั่วไปได้อีกด้วย

ลักษณะทางกลศาสตร์ของวรรณยุกต์ภาษาไทยที่ออกเสียงโดยผู้พูดที่ไม่ได้พูด

ภาษาไทยเป็นภาษาแม่

ชมนาด อินทจามรรักษ์

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

การศึกษาลักษณะทางกลศาสตร์ของวรรณยุกต์ภาษาไทยที่ออกเสียงโดยผู้พูดที่ไม่ได้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ อันได้แก่ 1. ผู้พูดที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มี 2 กลุ่มย่อยคือ ผู้พูดภาษาไม่มีวรรณยุกต์ (ผู้พูดภาษาเขมร และผู้พูดภาษามลายู) และผู้พูดภาษามีวรรณยุกต์ (ผู้พูดภาษาเวียดนาม และผู้พูดภาษาพม่า) และ 2. ผู้พูดที่เป็นผู้พูดหลายภาษา (ผู้พูดภาษาลัวะเมืองน่าน) พบว่ามีความแตกต่างกันไปตามแบบลักษณ์ภาษา และประสบการณ์ในการใช้ภาษาไทย การเป็นผู้พูดภาษามีวรรณยุกต์ไม่ได้เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนภาษาที่สองที่เป็นภาษามีวรรณยุกต์ในช่วงเริ่มเรียน นอกจากนี้ประสบการณ์ภาษาไทย ได้แก่ ระยะเวลาในการเรียน ความถี่ในการใช้ภาษาไทย และจุดมุ่งหมายหรือแรงจูงใจในการเรียนภาษาไทย มีผลต่อความสามารถในการเรียนรู้วรรณยุกต์ภาษาไทย ส่วนผู้พูดที่เป็นผู้พูดหลายภาษา วรรณยุกต์ของภาษาที่เป็นภาษาหลักหรือภาษากลางประจำถิ่นแทรกแซงการออกเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทย ในกรณีนี้คือวรรณยุกต์ภาษาคำเมืองน่านแทรกแซงการออกเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยของผู้พูดภาษาลัวะ

ความเป็นสากลและความเป็นไทย : กลไกดัดแปลงภาษา

ตามใจ อวิรุทธิโยธิน

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือเปรียบเทียบกลไกดัดแปลงภาษาที่ปรากฏในภาษาต่าง ๆ กับที่ปรากฏในภาษาไทยว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร โดยศึกษาจากการเล่นทางภาษาซึ่งเป็นการดัดแปลงภาษาอย่างเป็นระบบ ผลการศึกษากลไกดัดแปลงภาษาแบบข้ามภาษาที่ผ่านมามีพบว่ากลไกดัดแปลงภาษาที่ปรากฏในภาษาต่าง ๆ มีสี่ประเภท ได้แก่ การเติม (insertion) การจัดเรียงใหม่ (rearrangement) การแทนที่ (substitution) และการลบ (deletion) ผู้วิจัยได้ศึกษาการเล่นทางภาษาของคนไทยจำนวน แปดประเภท ได้แก่ ภาษาเส ภาษาส่อ ภาษาหลอ ภาษาแหล่ ภาษาไหล ภาษาลู่ ภาษาคอค และภาษามะละกอ ผลการศึกษาพบว่ากลไกดัดแปลงภาษาที่ปรากฏในภาษาไทยมีเพียงสามประเภท ได้แก่ การเติม การจัดเรียงใหม่ และการแทนที่ ผู้วิจัยคาดว่าลักษณะเฉพาะของภาษาไทย (การเป็นภาษาคำโดด) เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้กลไกการลบไม่สามารถปรากฏได้ในการดัดแปลงภาษาอย่างเป็นระบบ

ภาษาโคราช : จากลาวเป็นไทยบนหลักฐานใหม่

ธนานันท์ ตรงดี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ภาษาโคราชซึ่งมีผู้พูดอยู่ในบริเวณเชื่อมต่อระหว่างภาคอีสานกับภาคกลางของไทยนั้น ได้มีนักภาษาศาสตร์เสนอว่าเป็นภาษาลูกผสม ล่าสุดมีผู้เสนอแย้งว่าภาษาโคราชเป็นภาษาที่เกิดจากการที่ผู้พูดภาษาลาวได้เปลี่ยนภาษาของตนมาเป็นภาษาไทย แต่ยังคงอิทธิพลของภาษาพื้นเดิมไว้ โดยเฉพาะในระบบวรรณยุกต์ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนข้อเสนอล่าสุดดังกล่าว โดยจะเสนอหลักฐานเพิ่มเติมทางด้านคำศัพท์ เน้นเฉพาะคำที่เรียกว่า อิติโอโฟน ซึ่งเป็นคำประเภทที่ใช้พจนานุกรม รส กลิ่น เสียง และสัมผัส เช่น (อ้วน) จำมา (หอม) ฉุย (หวาน) จ้อย (ดัง) โป่ง (เย็น) เจียบ เป็นต้น ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ผู้พูดภาษาโคราช จำนวน 2 คน และภาษาชัชฌุมิ จำนวน 2 คน สาเหตุที่เลือกภาษาชัชฌุมิ เนื่องจากมีพื้นที่ติดต่อกับภาษาโคราช และเชื่อว่าเป็นภาษาลาวที่มีบรรพบุรุษส่วนหนึ่งเปลี่ยนภาษาไปเป็นภาษาไทยแต่ได้กลายเป็นภาษาโคราชดังกล่าว ข้อมูลที่ได้ได้นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับคำอิติโอโฟนในภาษาไทยมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า คำอิติโอโฟนในภาษาโคราช มีลักษณะใกล้เคียงกับภาษาลาวชัชฌุมิมากกว่าภาษาไทยมาตรฐาน จึงสนับสนุนได้ว่า ภาษาโคราชเป็นภาษาที่เกิดจากการที่ผู้พูดภาษาลาวได้เปลี่ยนภาษาของตนมาเป็นภาษาไทย แต่ยังคงอิทธิพลของภาษาพื้นเดิมไว้ โดยเฉพาะคำอิติโอโฟน

Carto-Conceptual Network Approach: โมเดลใหม่เพื่อการเปรียบเทียบ

ความหมายข้ามภาษา

นฤตล จันทร์จาร์

บทความนี้นำเสนอโมเดลใหม่ที่ใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบความหมาย ซึ่งเรียกว่า Carto-Conceptual Network (CCN) และแสดงให้เห็นวิธีการทำงานโดยนำไปประยุกต์ใช้กับชุดข้อมูลจริง วิธีที่เสนอใหม่นี้ออกแบบมาโดยเฉพาะเพื่อแก้ไขจุดอ่อนที่มีอยู่ในโมเดลที่มีอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งก็คือ Semantic Map (SM) และ Multidimensional Scaling (MDS). CCN แตกต่างกับ SM ตรงที่ CCN ไม่ได้อาศัยหลักการ perfect fit และนำไปคำนวณโดยใช้คอมพิวเตอร์ได้ จึงสามารถจัดการกับข้อมูลจำนวนมากได้นอกจากนี้ CCN ยังแตกต่างกับ MDS ตรงที่ CCN มีวิธีในการแสดงรูปทางเรขาคณิต ซึ่งสื่อถึงความใกล้ชิดทางมนทัศน์ระหว่างความหมายต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ และยังสามารถแสดงให้เห็นถึงสากลลักษณะในรูปแบบของ implicational hierarchy ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย เมื่อนำ CCN มาประยุกต์ใช้กับชุดข้อมูลเก่า คือ indefinite pronouns ของ Haspelmath (1997) ทำให้เห็นแนวโน้มทางแบบลักษณะภาษาบางประการที่น่าสนใจ ซึ่งถูกละเลยในโมเดลรุ่นก่อนๆ นอกจากนี้ CCN ก็ได้ผลเป็นที่น่าพอใจเช่นกัน เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับชุดข้อมูลใหม่ คือ negative constructions ซึ่งมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น

ความซับซ้อนทางวากยสัมพันธ์ในงานเขียนของเด็กที่มีความบกพร่อง
ทางการเรียนรู้

นัทธชนัน นาถประทาน

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นอกจากจะมีปัญหาเรื่องการอ่านคำและการเขียนสะกดคำแล้ว ยังมีความแตกต่างจากเด็กปกติในเรื่องของการใช้ภาษาในระดับวากยสัมพันธ์และปริจเฉทด้วย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความซับซ้อนทางวากยสัมพันธ์เชิงระบบและความซับซ้อนทางวากยสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในงานเขียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ด้วยการให้เขียนบรรยายภาพและเขียนความเรียงตามหัวข้อที่กำหนด ในการวิเคราะห์ความซับซ้อนทางวากยสัมพันธ์ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของสุธาสิณี ปิยพสุนทร (2552) ผลการวิเคราะห์ชนิดคำโดยเฉพาะคำหน้าที่สะท้อนให้เห็นว่างานเขียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีความซับซ้อนเชิงระบบน้อยกว่างานเขียนของเด็กปกติ และผลการวิเคราะห์จำนวนอนุพากย์และรูปแบบการเรียงต่อกันของอนุพากย์สะท้อนให้เห็นว่างานเขียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีความซับซ้อนเชิงโครงสร้างน้อยกว่างานเขียนของเด็กปกติ

การรับรู้เสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยของผู้เรียนชาวต่างชาติที่ใช้ Thai Tone App.
และไม่ใช้ Thai Tone App.

ผศ.ฉัตรพร ธีรานนท์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

งานวิจัยนี้วิเคราะห์การรับรู้เสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีนที่เรียนภาษาไทยในจังหวัดโคราช และชาวไต้หวันที่เรียนภาษาไทยในประเทศไต้หวัน แต่ละกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยที่ใช้ Thai Tone App. และที่ไม่ใช้ Thai Tone App. คำที่ใช้ทดสอบมีจำนวน 22 คำ แบบทดสอบที่สร้างขึ้นมีทั้งแบบมีตัวเลือก และ แบบทดสอบการเขียนหลังจากได้ยินเสียงวรรณยุกต์ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนกลุ่มละ 22 คน รวม 44 คน กลุ่มตัวอย่างจะทำแบบทดสอบก่อนและหลังการใช้และไม่ใช้ Thai Tone App. โดยมีระยะเวลาในการใช้และไม่ใช้ Thai Tone App. ประมาณ 4 อาทิตย์ ผลการวิจัยพบว่า Thai Tone App. ได้รับการประเมินว่ามีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์นวัตกรรม และยังพบด้วยว่ากลุ่มผู้เรียนชาวจีนและชาวไต้หวันที่ใช้ Thai Tone App. สามารถเขียนคำภาษาไทยได้ดีขึ้นในอัตราที่มากกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้ Thai Tone App. อย่างมีนัยสำคัญ แต่ในด้านการรับรู้เสียงวรรณยุกต์กลับพบว่า กลุ่มที่ใช้และไม่ใช้ Thai Tone App. มีความสามารถในการฟังลดลง อย่างไม่มีนัยสำคัญ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า Thai Tone App. มีผลต่อการเขียนภาษาไทยโดยมีผลทำให้การเขียนภาษาไทยดีขึ้น แต่ไม่มีผลต่อการรับรู้เสียงวรรณยุกต์ ผลการวิจัยดังกล่าวอาจเนื่องมาจากระยะเวลาที่ใช้ Thai Tone App. สั้นเกินไป หรือ Thai Tone App. เหมาะสำหรับการพัฒนาทักษะการเขียนมากกว่าทักษะการฟัง ดูเหมือนผลการวิจัยจะแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการฟังไม่ได้มีความสัมพันธ์กับความสามารถทางการเขียนดังที่ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาได้กล่าวไว้

การแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาตระกูลไทบางภาษา

พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล

สาขาวิชาภาษาศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยพายัพ

การแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาเกิดขึ้นได้ทั้งจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในตัวภาษา ในแง่ของวรรณยุกต์ ยังไม่มีการกล่าวถึงการแปรและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในมากนัก การนำเสนอครั้งนี้มุ่งแสดงตัวอย่างการแปรและการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาตระกูลไทบางภาษา ที่พูดในบริเวณต่าง ๆ ของประเทศไทยที่เป็นผลมาจากทั้งปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะการสัมผัสภาษา และที่เป็นผลมาจากปัจจัยภายใน โดยเฉพาะการออกเสียงวรรณยุกต์ให้มีสัทลักษณะซับซ้อนน้อยลง นอกจากนี้การแปรของวรรณยุกต์ในบางภาษายังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบวรรณยุกต์ด้วย เช่น มีผลต่อจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ และมีผลทำให้เกิดรูปแบบใหม่ของการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ เป็นต้น

การสำเนียงรู้ระบบเสียงกับปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ของเด็กไทย

พุทธชาติ โปธิบาล

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในประเทศไทยพบว่าเด็กนักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาตอนต้นแล้วแต่ยังอ่านหนังสือไม่ออกหรืออ่านหนังสือไม่คล่องมีอยู่จำนวนมาก ในการคัดกรองเด็กที่มีปัญหาอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ เด็กจะได้รับการประเมินว่ามีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (เด็กแอลดี) การศึกษาพัฒนาการทางภาษาของเด็กพบว่าความบกพร่องในการสำเนียงรู้ระบบเสียงของภาษาเป็นสาเหตุที่แท้จริงของอาการอ่านไม่ออกซึ่งมีผลทำให้เขียนไม่ได้ไปด้วบทความนี้จะนำเสนอความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสำเนียงรู้ระบบเสียง และกรณีศึกษาการอ่านคำเทียมและการเขียนคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นในจังหวัดยะลา ราชบุรี ลำพูน เลย โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลคือให้นักเรียนอ่านคำเทียมจำนวน 20 คำ และเขียนคำตามคำบอกจำนวน 60 คำ ข้อมูลที่นำมาแสดงผลการวิเคราะห์ในบทความนี้เป็นข้อมูลการอ่านและการเขียนของนักเรียนที่มีปัญหาในการอ่านและการเขียน ผลการศึกษาสามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะความบกพร่องในการสำเนียงรู้ระบบเสียงภาษาไทยของเด็กได้

ความเป็นชายในพื้นที่สาธารณะของกรุงเทพมหานคร

ภาวดี สายสุวรรณ

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การศึกษาด้านภูมิทัศน์ภาษา (Linguistic Landscape) ที่ผ่านมามีความสนใจกับการใช้ภาษาในพื้นที่สาธารณะในแง่ของนโยบายภาษาและอัตลักษณ์ ยังมีงานวิจัยจำนวนไม่มากนักที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิทัศน์ภาษากับเพศ (เช่น Pillar 2010, Milani 2014, Kerry 2016, Milani & Levon 2016) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทเอเชีย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การสร้างความเป็นชายบนป้ายโฆษณาผลิตภัณฑ์ความงามในพื้นที่สาธารณะของกรุงเทพมหานคร ด้วยการวิเคราะห์สื่อหลากหลายรูปแบบ (multimodal analysis) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับภาพในการสร้างความหมายทางเพศในพื้นที่สาธารณะ ที่มีลักษณะของ “การกลายเป็นหญิงของความเป็นชาย” (Iida 2005) อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับลักษณะความเป็นชายแบบเหมารวม (stereotype) และบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ (heteronormativity) อีกด้วย

ผลิิตภาวะเชิงหน่วยคำของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ- และ ความ-
และการจัดประเภทของคำกริยาในภาษาไทยด้วยตัวบ่งชี้

นามวลีแปลง การ- และ ความ-

ภิมพิสิษฐ์ เตชะราชันย์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ- และ ความ ต่อไปนี้จะใช้) -การ- และ ความเป็น (-
หน่วยคำที่มีผลิิตภาวะสูงในภาษาไทยเพราะสามารถเติมหน้าคำกริยาในภาษาไทยทุกคำ
เพื่อแปลงเป็นนามวลี ทั้งนี้คำกริยาในภาษาไทยสามารถจัดเป็นประเภทได้ตามการปรากฏ
ร่วมกับการ- และ ความ- โดยกริยากรรมและกรรมจะปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้นามวลี
การ- เท่านั้น) การฆ่า/*ความฆ่า ขณะที่กริยาคุณศัพท์จะปรากฏร่วมกับ (ความ) -ความ
สวย/*การสวย เท่านั้น ส่วนกริยาต้องเติมเต็มสามารถปรากฏได้กับทั้ง (การ- และ ความ-
บทความนี้มุ่งศึกษาผลิิตภาวะ และการจัดประเภทของคำยืมจากภาษาต่างประเทศมาใช้
เป็นคำกริยาในภาษาไทยตามการปรากฏร่วมกับ การ- และ ความ- โดยใช้ข้อมูลจาก
คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติและจากอินเทอร์เน็ต ผลการศึกษาพบว่า คำยืมที่นำมาใช้เป็น
กริยากรรมในภาษาไทยจะปรากฏร่วมกับ การ- เท่านั้น) การอัปเดตข้อมูล การฮั้ว
ประมูล ส่วนคำยืมที่นำมาใช้อย่างคำกริยาคุณศัพท์ในภาษาไทยจะปรากฏร่วมกับ (ความ-
เท่านั้น) ความเซ็กซี่ที่ฟ ความเฮง ความคึกขุผลการศึกษานอกจากจะสอดคล้องกับการ (
จัดประเภทของคำกริยาในภาษาไทยตามการปรากฏร่วมกับการ- และ ความ- แล้ว ยัง
แสดงให้เห็นผลิิตภาวะของตัวบ่งชี้นามวลี การ- และ ความ- ที่สามารถนำไปแปลงฐาน
ศัพท์ที่เป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศได้อย่างไม่ติดขัดซึ่งสามารถนำไปพยากรณ์การ
แปลงคำยืมจากภาษาต่างประเทศที่อาจจะนำเข้าไปใช้ในอนาคต นอกจากนี้ ผลการศึกษา
ยังสอดคล้องกับผลิิตภาวะของกระบวนการแปลงเป็นนามวลีในหลายภาษาที่ใช้ตัวบ่งชี้
นามวลีแปลงในภาษาตนเองแปลงฐานศัพท์ที่เป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศอีกด้วย

ผีและคำเรียกผี : ภาพสะท้อนวัฒนธรรมอาเซียน

ตามแนวทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

มนสิการ เฮงสุวรรณ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาคำเรียกผีของคนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นระบบตามแนวทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความคิดว่าภาษาเป็นสิ่งสะท้อนความคิดและการมองโลกของผู้พูด ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายเพื่อให้เข้าถึงระบบความคิด ทศนคติ วัฒนธรรม และทำความเข้าใจโลกทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มีร่วมกันในภูมิภาคนี้ได้เป็นอย่างดี ผลจากการวิเคราะห์คำเรียกผีที่รวบรวมจากผู้บอกภาษาชาวลาว เขมร มาเลย์ และเมียนมาร์ จำนวน 137 คำ พบว่าคำเรียกผีแต่ละคำมีมิติแห่งความแตกต่างทางความหมาย 11 มิติด้วยกันคือ มิติหน้าที่ มิติที่อยู่ มิติสถานภาพ มิติลักษณะการตาย มิติเพศ มิติอายุ มิติอาหาร และ มิติลักษณะพิเศษ โดยมีมิติอำนาจเหนือธรรมชาติ มิติตัวตน และมิติดีร้าย เป็นมิติเด่นที่ครอบคลุมคำเรียกผีทุกคำ นอกจากนี้ ทั้ง 4 ภาษายังพบคำเรียกผีที่ประกอบด้วยอรรถลักษณะเด่น เหมือนกันเช่น [+สูงชะลูด] [+เครื่องใน] และ [+อยู่ติดที่ตาย] เป็นต้น ผลการตีความโลกทัศน์ของคนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สะท้อนจากระบบคำเรียกผี สรุปได้ว่า ผีมีวิถีชีวิตและอุปนิสัยเหมือนมนุษย์ มีอำนาจให้คุณให้โทษ และโลกของผีมีลักษณะเช่นเดียวกับโลกของคน

รูปปฏิเสธ *ma:j2* ในฐานะที่เป็นดัชนีวิจัยปฏิบัติในบทสนทนาแบบกันเองในภาษาไทย

นครศรีธรรมราช

รุจิรา บำรุงกาญจน์

คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาหน้าที่ที่นอกเหนือจากการแสดงการปฏิเสธของรูปปฏิเสธ *ma:j2* ในบทสนทนาแบบกันเองในภาษาไทยนครศรีธรรมราช จากการสังเกตการสนทนาของผู้พูดภาษาไทยนครศรีธรรมราช พบประเด็นที่น่าสนใจว่า นอกจากผู้พูดจะใช้รูปปฏิเสธ *ma:j2* เพื่อแสดงการปฏิเสธแล้ว ผู้พูดยังสามารถเลือกใช้รูปปฏิเสธดังกล่าวเพื่อทำหน้าที่เป็นดัชนีวิจัยปฏิบัติในระหว่างการสนทนาได้ เช่น แสดงการโต้ตอบเพื่อให้ข้อมูล แก้ไขความเข้าใจผิดของผู้ร่วมสนทนา และแสดงให้เห็นทราบว่า ผู้พูดเห็นด้วยกับสิ่งที่ผู้ร่วมสนทนาได้กล่าวไว้ในผลัดก่อนหน้านั้น เป็นต้น

ประเภทของกริยากับการใช้โครงสร้างกรรมวาจกในภาษาอังกฤษ
ของผู้เรียนชาวไทย

วัชรวิศ ฉันทจินดา และ อีราภรณ์ รติธรรมกุล

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการศึกษาอิทธิพลของประเภทของกริยาที่มีต่อการใช้โครงสร้างกรรมวาจกในภาษาอังกฤษของผู้เรียนชาวไทย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้เรียน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มความสามารถสูงและกลุ่มความสามารถต่ำ โดยให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยตัดสินความยอมรับได้ของประโยคกรรมวาจกโดยที่มีกริยาประเภทต่าง ๆ กริยาที่ใช้ในงานวิจัยแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) กริยาที่มีนัยทางร้าย (adversative) 2) กริยาที่มีความหมายเป็นกลาง (neutral) และ 3) กริยาที่ไม่ปรากฏในโครงสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย สมมุติฐานของการศึกษาคือ ผู้เรียนกลุ่มความสามารถต่ำจะได้รับอิทธิพลจากประเภทของกริยาในโครงสร้างกรรมวาจก โดยจะยอมรับประโยคที่มีกริยาที่มีนัยทางร้ายมากที่สุด และยอมรับประโยคที่มีกริยาที่ไม่ปรากฏในโครงสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยน้อยที่สุด ส่วนผู้เรียนกลุ่มความสามารถสูงนั้นไม่ได้รับอิทธิพลจากประเภทของกริยา

การปรับค่าความถี่ฟอร์เมินท์เพื่อศึกษาการแปรของสระในภาษาไทย

ศุจิณัฐ จิตวิริยนนท์

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค่าความถี่ฟอร์เมินท์ของสระแปรตามปัจจัย 2 ประการ คือปัจจัยทางกายภาพของผู้พูดและปัจจัยทางสังคม เพื่อสะท้อนให้เห็นอย่างลึกซึ้งว่า การแปรของสระนั้นเป็นผลมาจากปัจจัยทางสังคม ค่าความถี่ฟอร์เมินท์ของสระจะต้องผ่านการปรับค่า (normalization) เพื่อขจัดการแปรอันเป็นผลมาจากสรีระของผู้พูด การปรับค่าความถี่ฟอร์เมินท์ของสระนั้นมีหลายวิธี หนึ่งในวิธีที่นิยมในการศึกษาทางภาษาศาสตร์สังคมคือการแปลงค่าด้วยการคำนวณจากค่าเซนทรอยด์ (centroid) โดยวิธีดั้งเดิมใช้กรณีของสระในภาษาอังกฤษเป็นวิธีต้นแบบ (Watt and Fabricius, 2002; Fabricius, Watt and Johnson, 2009) เนื่องจากระบบสระในภาษาไทยแตกต่างจากภาษาอังกฤษ งานวิจัยนี้จึงจะพิสูจน์วิธีการปรับค่าความถี่ฟอร์เมินท์ดังกล่าวโดยใช้ข้อมูลจากภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่า โดยภาพรวม พื้นที่สระของภาษาไทยมีลักษณะเป็นสามเหลี่ยมคล้ายคลึงกับภาษาอังกฤษ ดังนั้นสระที่เป็นจุดตรึงของการคำนวณค่าเซนทรอยด์ควรเป็นสระ /i:, u:, a:/ แต่ควรใช้เป็นค่าจริงทั้งหมดซึ่งแตกต่างจากวิธีต้นแบบ ทั้งนี้เป็นเพราะความสัมพันธ์ของตำแหน่งของสระ /u:/ เมื่อเทียบกับสระ /i:/ ในภาษาไทยมีหลายรูปแบบ และตำแหน่งของสระ /a:/ ในภาษาไทยค่อนข้างอยู่ในจุดกึ่งกลางมากกว่าภาษาอังกฤษ ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิเคราะห์ค่าความถี่ฟอร์เมินท์ของสระแต่ละภาษาอย่างละเอียดก่อนนำไปปรับค่าเพื่อการศึกษาทางภาษาศาสตร์สังคม

พัฒนาการโครงสร้างระดับมหภาคในเรื่องเล่าของเด็กไทย

สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของโครงสร้างระดับมหภาค (แก่นเรื่อง) ในเรื่องเล่าของเด็กไทย โดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูล Thai Frog Story ของ Zlatev & Yangklang (2018) ซึ่งประกอบด้วยเรื่องเล่า 50 เรื่อง ของเด็กกลุ่มอายุ 4 6 9 11 และกลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มละ 10 เรื่อง องค์ประกอบของโครงสร้างระดับมหภาคได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยในอดีต แบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ การเริ่มเรื่อง (onset) ปัญหา (problem) และความคลี่คลายของปัญหา (resolution) แต่ละองค์ประกอบแบ่งออกเป็นองค์ประกอบย่อยที่เชื่อมโยงกับภาพในเรื่อง Frog, where are you? (Mayer, 1967) ผลการศึกษาพบว่า เด็กกลุ่มอายุ 6 ปีขึ้นไปสามารถเชื่อมโยงและระบุองค์ประกอบสำคัญในเรื่องได้อย่างเป็นรูปธรรม พิจารณาในแง่ขององค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบการเริ่มเรื่องเป็นองค์ประกอบที่รับรู้ได้ก่อน ในขณะที่องค์ประกอบด้านความคลี่คลายของปัญหาเป็นองค์ประกอบที่เรียนรู้ได้ช้าที่สุด ทั้งนี้ พัฒนาการทางปริชานน่าจะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการเชื่อมโยงภาพและเนื้อหาของเรื่อง

ลักษณะทางกลศาสตร์และการรับรู้ความต่างที่มีนัยสำคัญ

ด้านความสั้นยาวไม่เต็มขั้นในภาษาไทย

สิริมาศ มาศพงศ์

Department of Linguistics, Cornell University

สระเดี่ยวในภาษาไทยมีความต่างที่มีนัยสำคัญด้านความสั้นยาว แต่สระ /ε-ε:/ และ /ɔ-ɔ:/ มีความต่างด้านความสั้นยาวที่ไม่เต็มขั้น (marginal contrast) ต่างจากสระอื่น งานวิจัยนี้ศึกษาความต่างที่มีนัยสำคัญด้านความสั้นยาวที่ไม่เต็มขั้นในลักษณะทางกลศาสตร์ (acoustics) และการรับรู้ (perception) ผลการศึกษาพบว่าความต่างที่ไม่เต็มขั้นนี้ปรากฏในลักษณะทางกลศาสตร์ โดยค่าระยะเวลาของสระ /ε-ε:/ และ /ɔ-ɔ:/ มีเส้นแบ่งที่ไม่ชัดเจนระหว่างสระสั้นยาว ต่างจากสระ /a-a/ ที่มีความต่างเต็มขั้น แต่ลักษณะดังกล่าวไม่ปรากฏในการรับรู้ความสั้นยาวของสระ

มโนทัศน์เรื่อง “ชาติ” “ศาสนา” “ภาษา” และ “ประชาธิปไตย”

ในรัฐธรรมนูญประเทศกลุ่มอาเซียน

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดและเป็นหลักของการปกครองและการบริหารประเทศ กฎเกณฑ์และแนวคิดหรือมโนทัศน์สำคัญระดับชาติมักแสดงออกทางภาษาหรือถ้อยคำในรัฐธรรมนูญ งานวิจัยนี้ศึกษามโนทัศน์เรื่อง “ชาติ” “ศาสนา” “ภาษา” และ “ประชาธิปไตย” จากคำที่ใช้ในรัฐธรรมนูญของประเทศกลุ่มอาเซียน 10 ประเทศ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) คือนับความถี่ของคำที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ดังกล่าว แล้วเปรียบเทียบความเด่นระหว่างมโนทัศน์ที่ต่างกัน และระหว่างประเทศที่ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าในจำนวนมโนทัศน์ที่ศึกษาทั้งหมด รัฐธรรมนูญของประเทศเน้นเรื่อง “ชาติ” มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประเทศ พบว่าเรื่อง “ชาติ” และ “ประชาธิปไตย” ปรากฏเด่นชัดที่สุดในรัฐธรรมนูญของประเทศลาว เวียดนาม และกัมพูชา ซึ่งมากกว่าประเทศอื่นหลายเท่า ในด้านมโนทัศน์ “ศาสนา” พบว่ารัฐธรรมนูญของประเทศอิสลาม 3 ประเทศ คือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และบรูไนให้ความสำคัญเท่าๆ กัน และมากกว่าที่อื่นประมาณหนึ่งเท่าตัว สำหรับมโนทัศน์ “ภาษา” พบว่าถูกเน้นมากเป็นพิเศษในรัฐธรรมนูญของประเทศที่มีการวางแผนภาษาและดำเนินการอย่างยาวนานกว่าจะได้ภาษาประจำชาติ คือประเทศอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ส่วนรัฐธรรมนูญของประเทศนอกจากนี้ คือไทย พม่าและสิงคโปร์ ไม่มีการเน้นมโนทัศน์ใดมากกว่าประเทศอื่น

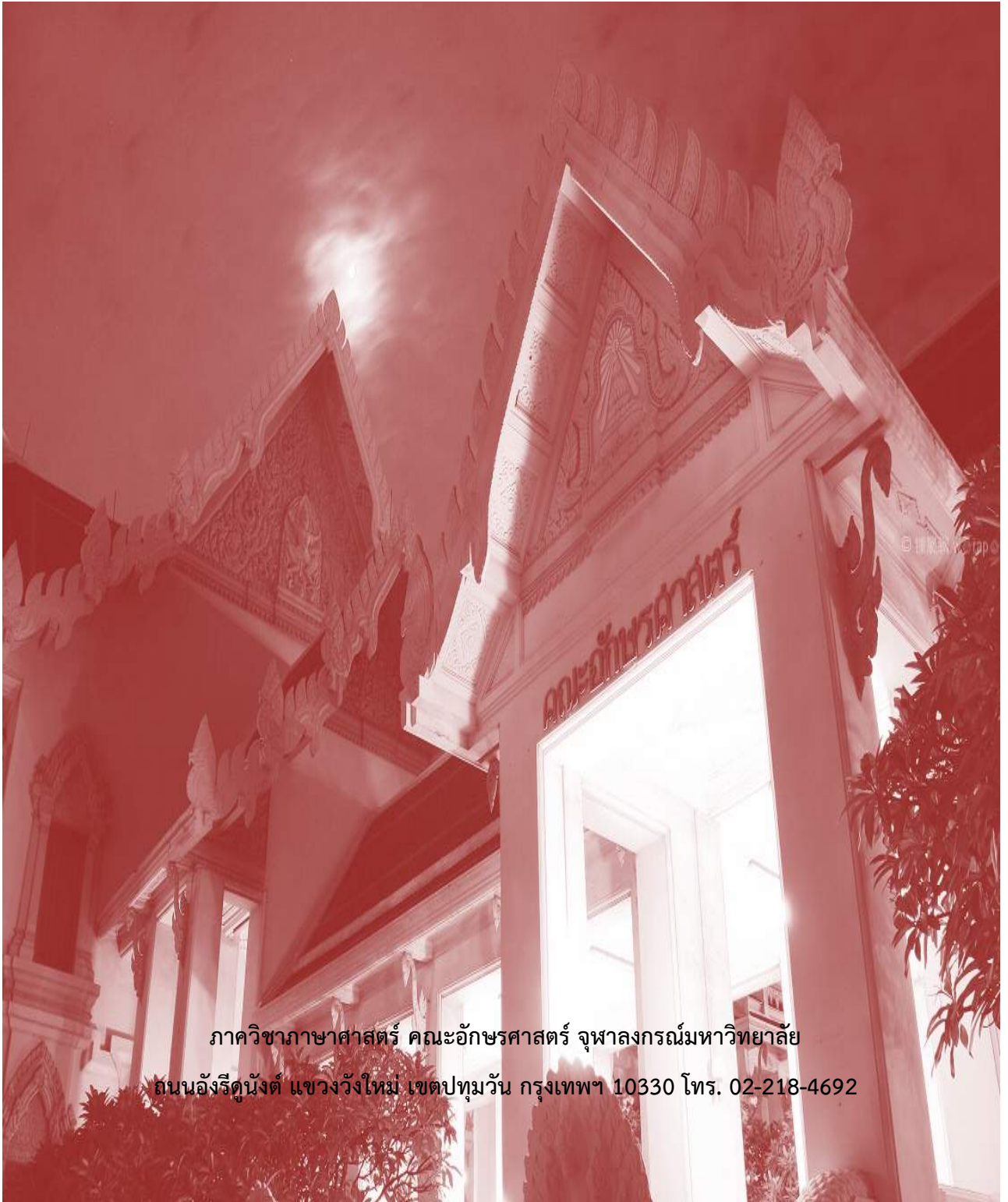
ระบบโครงสร้างทางโมเดลปัญญาประดิษฐ์ deep neural network

เพื่อค้นหาคำเชื่อมล่องหน

อรรถพล อารังรัตนฤทธิ์

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำเชื่อมในภาษาต่าง ๆ มีลักษณะพิเศษตรงที่สามารถละได้ในบางบริบทโดยไม่เปลี่ยนแปลงความหมายที่เชื่อมระหว่างสองประโยค เช่น *บ้านหลังนี้แข็งแรงมาก (เพราะว่า) ผู้รับเหมาเลือกวัสดุคุณภาพสูง* คำว่า *เพราะว่า* สามารถถูกละออกไปได้โดยที่ประโยคสองประโยคนั้นยังคงประสานกันสนิทเช่นเดิม ทั้งนี้ผู้ใช้ภาษาสามารถอนุมานว่าคำเชื่อมที่หายไปได้อย่างง่ายดาย แต่ในระบบประมวลภาษาธรรมชาติ (natural language processing systems) กลับทำได้ด้อยกว่ามนุษย์เป็นอย่างมาก จุดประสงค์ของโครงการนี้คือ การศึกษาโมเดลปัญญาประดิษฐ์ deep neural network ที่ชื่อว่า Long-Short Term Memory Network ในการประมวลความหมายของประโยคที่ถูกเชื่อมด้วยคำเชื่อมล่องหน เพื่อที่จะอนุมานมาว่าคำเชื่อมที่ถูกละไปนั้นต้องการสื่อความหมายในลักษณะใด เราทดสอบโมเดลที่ประมวลความหมายได้จากโครงสร้างต้น ผ่านทางโครงสร้างถุงคำ (bag of words) เลยไปถึงโครงสร้างประโยคเชิงลึกผ่านทางโครงสร้างต้นไม้วากยสัมพันธ์ (syntactic tree) เพื่อตรวจสอบว่าความหมายในระดับใดนั้นส่งผลต่อการอนุมานความสัมพันธ์ระหว่างประโยค

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนอังรีดูนังต์ แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทร. 02-218-4692